СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 97. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 20-го травня 1943. — No. 97. Jersey City, N. J., Thursday, May 20, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РАДА ВОЄННОЇ ПРАЦІ МАЄ ПОТВЕРДИТИ ДОГОВІР—КАЖЕ ІКЕС

ВАШИНҐТОН. — У письмі до Дж. Л. Луіса, президента „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка", каже Ікес, секретар внутрішніх справ, що він, Ікес, не має влади вести переговорів у справі контракту майнерів та що договір, між власниками копалень і майнерами, мусить бути потверджений Національною Радою Воєнної Праці.

Секретар Ікес є рівночасно директором опалу та заряджує майнами, які в часі майнерського страйку перебрала держава, з наказу президента Рузвелта.

СТРАШНА ПОВІНЬ У СТЕЙТІ ІНДІЯНА.

ІНДІЯНАПОЛИС. — Ріка Вабаш прорвала водні тами коло Вест Тер От й залляла велику частину стейту Індіяна. В ріжних частинах стейту вода зірвала мости, знищила засіви та залляла міста. Вислано дві сотні стейтової міліції до Вест Тер От, щоби вони скріпили водні тами та вивезли людей з загрожених водою місць.

ЗАКОНОПРОЄКТ РОМЛЯ ВІДКИНЕНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — Палата репрезентантів відкинула законопроєкт доходового податку Ромля, який „дарував" увесь податок за 1942 рік, а зате збільшував доходовий податок на 1943 на 20%.

ПРОДАВЦІ ХАРЧІВ БОЯТЬСЯ РУЇНИ.

НЮ ЙОРК. — Представники харчевого промислу знижки цін на харчеві продукти, яку зарядив Офіс Адміністрації Цін, спричинить загальну руїну малих торговців.

В цій справі вислали дрібні торговці поживою делеґацію до Вашинґтону на переговори з урядом.

ЧИСЛО ЧУЖИНЦІВ ЗМЕНШИЛОСЬ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Помічник Комішенера Іміґрації й Натуралізації заявив, що на основі перепису населення, число чужинців в Злучених Державах зменшилося з 7 міліонів в 1920 р. на 5 міліонів в 1943. В тойже час, казав він, наше населення збільшилось з 106 міліонів до 132 міліонів душ. Цікаве і те, що пересічний вік чужинців є 48 років, а пересічний вік американського населення є 28 років.

НОВІ КРІСИ „ІНВАЗІЇ".

ЛОНҐ БРЕНЧ (Онтеріо). — Канада почала масову продукцію нових, невеличких машинових крісів, які названо „Крісом Інвазії". Багато цих нових крісів вже розкинено парашутами у Франції, Норвеґії та інших краях, щоби улекшити населенню боротьбу з націстами.

ДЕНТИСТИ ДАЮТЬ ПЕРШЕНСТВО НОВОБРАНЦЯМ.

ШІКАҐО. — На зборах Американського Дентистичного Товариства Товариства рішено взяти під увагу в першу чергу потреби молоді в поборовім віці, щоби в той спосіб защадити багато часу між покликанням новобранців, а початком їх властивої військової служби.

ХВАЛЯТЬ ПРОМОВУ ВІЦЕПРЕЗИДЕНТА ВОЛЕСА В ЧІЛЕ.

САНТІЄҐО (Чіле). — Навязуючи до промови віцепрезидента Злучених Держав Волеса, виголошеної на параді „Я Американець" в Ню Йорку дня 16. травня, чілійська ґазета „Імпарсіял" стверджує з вдоволенням згадку про Чіле. Одначе, пише „Імпарсіял" його твердження, що Чіле має, зараз по Росії, найбільше число комуністів, повинні взяти державні власти під розвагу. Бо комунізм каже ця ґазета, дуже подібний до фашизму й так само небезпечний.

ПЛЯНУЮТЬ КОМІСІЮ ВОЄННОГО СПОРТУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив на конференції журналістів, що він задумує назначити окрему комісію для питань воєнного спорту. Ця комісія, сказав президент, буде складатися мабуть з трьох членів і матиме тільки дорадчий голос.

Думають, що головою цеї комісії буде звісний филаделфійський спортовець Джан Келі.

ЗНИЖЕНО БУДЖЕТ СЕКРЕТАРЯ ІКЕСА.

ВАШИНҐТОН. — Буджет секретаріяту Внутрішних Справ обнижено на 60%.

З загальної суми 82 міліонів обтялі в буджеті 9 міліонів.

ПОДЯКА РОБІТНИКАМ ЗА ПРАЦЮ.

ҐРІНПОРТ. — Ґенерал Айзенговер переслав робітникам Ґрінпорт Бейсин енд Констрокшен Компані подяку за скору будову нових кораблів.

Відкрито Міжнародню Харчеву Конференцію

ҐАТ СПРІНҐС, Вірджінія. — В привітнім листі до Міжнародної Харчевої Конференції, яка почала тут свої наради при участи представників 45 держав, президент Рузвелт заявив, що завданням цеї конференції повинно бути застановитися над тим, як найкраще перевести головні ідеї Атлянтійського Чартеру Обєднаних Держав, як рівнож заяви 21. американських републик, проголошеної в Ріо де Жанейро, наскільки вони торкаються продукції, розподілу та споживання харчів. Треба збільшити продукцію та знести перешкоди в міжнародній торговлі, казав президент, щоби цілий світ одержав поживу, потрібну для здоровля. Тільки тоді, казав він, людство звільнить себе від недостач, а основи „чотирьох свобід" ввійдуть вжиття в цілому світі.

Президентом Харчевої Конференції обраний голова американської делеґації судля М. Джонс, асистент директора Господарської Стабілізації Бирнса. Урядовою мовою Конференції визнано мову англійську. Наради Конференції мають тільки інформаційний характер.

НАРАДИ З БРИТІЙСЬКИМ ПРЕМІЄРОМ ВДОВОЛЯЮЧІ—КАЖЕ РУЗВЕЛТ

ВАШИНҐТОН. — В розмові з представниками преси президент Рузвелт відкинув пораду сенатора Чендлера, котрий в сенаті заявився був за те, аби наперед покінчити з Японією, а доперва потім з Гітлером.

Переговори з британським премієром Чорчилем, які ведуться тепер у Вашинґтоні, є вдоволяючі, казав президент, однак ще не скінчені. З висказів президента прийшли до заключення, що ніякі посторонні впливи не змінять воєнної тактики, яка буде вирішена на цих воєнних нарадах.

Італія Шукає Способів, як Замиритись з Аліянтами

БЕРН (Швайцарія). — Появився дуже характеристичний артикул, написаний відомим журналістом, Вірджініо Ґайда, в якому представляється „реалістичний погляд" на те положення, в якому тепер опинилась Італія. Артикул появився в „Джіорнале д Італія", де Ґайда й передше друкував свої статті з нападами на Аліянтів. Тепер Ґайда пише, що коли мова про „безумовну здачу", то що дає Італії Вашинґтон і Лондон за це в заміну? Каже, що не зважаючи на те, що Італія буде бомбардована і нищена, краще боротись далі, бо тоді можливо кінець буде інакший. Ось те толкують собі так, що Ґайда хотів би знати, що властиво станеться з Італією, якби вона заперестала воювати.

ВАЖНІШЕ, ЩО РОБИТЬ В ТІЙ СПРАВІ ВАТИКАН

Та це, так би сказати, офіційне писання. Зате те, що робить в справі замирення Ватикан, є далеко важніше, бо воно є роблене цілком певно теж і в порозумінню з італійськими провідними чинниками. Отже кажуть, що Ватикан виступив уже з певними пропозиціями, які папа Пій мав переслати нюйорському архіепископови Френсиз Ж. Спелменови, що тепер перебуває в Малій Азії, на воєнному терені Середущого Сходу. В тому пляні, як кажуть у Вашинґтоні, передбачується 10-літній період реорґанізації Італії в такий спосіб, що нарід перебрав би владу, а фашистська партія зниклаб. Плян передбачує, що за якийсь час Італія діставлаб для використовування землі в Триполіс і Киренеїці, які то території булиб „зневтралізовані".

ФРАНЦІЯ ГОТОВА ДОПОМОГТИ АЛІЯНТАМ ПІДЧАС ІНВАЗІЇ

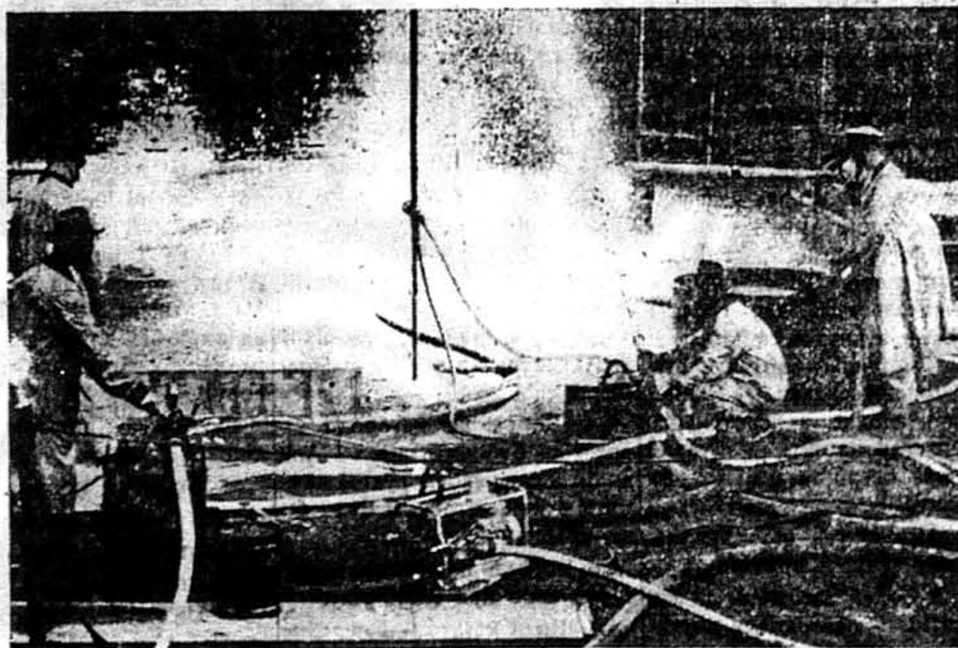
ЛОНДОН. — Підпольна акція в Франції є дуже добре зорґанізована, а 90% народу є з Вільними Французами. А як тільки Аліянти вступлять на французьку землю, то до них прилучиться армія з 50,000 французів, щоби допомогти підняти в цілій Франції бунт проти німецького окупанта. Таке твердить Фернанд Ґреніє, бувший французький посол до парляменту, комуніст, що прибув у січні з Франції до Лондону і пристав до ґен. де Ґоля. Він каже, що підпольна французька ґазета „Гуманіте" точно подала, що має нарід робити, як зачнеться інвазія Аліянтів.

НЕ ГЛЯДИТЬ НА АМЕРИКУ ЯК „ДІЙНУ КОРОВУ"

ЛОНДОН. — Можна звести докупи британський плян про монетарну стабілізацію в світі з американським, каже лорд Кінес, автор британського пляну. І запевняє Злучені Держави, що він, укладаючи той плян, не думав „доїти Америку", вживаючи її капітали чи золото для такої стабілізації, бо вона може бути вислідом тільки спільних змагань і спільних фінансових вкладів.

УМАНСЬКИЙ НАЗНАЧЕНИЙ АМБАСАДОРОМ ДО МЕКСИКА

МОСКВА. — Константин Уманський, що був передше советським амбасадором у Вашинґтоні, зістав назначений амбасадором до Мексика. До того назначення привязують у Советах особливу вагу. Кажуть, що Уманський володіє знаменито англійською мовою та є спосібним дипльоматом. Виглядає, що Советам особливо залежить на тому, щоби затіснити якнайсильніше звязки з Мексиком. Вернувши з Вашинґтону до Москви, він займав важне становище в комісаріяті для справ закордонних.

ВЕДРО ПІНИ. — Підчас краєвої конвенції для запобіження огням, що відбулася оноді в Шікаґо, пробовано цю помпу, що викидає замісць води струю піни. Кажуть винахідники, що ця піна може гасити горіючу оливу.

ЗНАЧНІ УСПІХИ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ В АТТУ

ВАШИНҐТОН. — Секретар маринарки Накс подав точніші відомости про воєнні події на Алевтських островах, а зглядно на острові Атту, де від кількох днів ідуть завзятті бої між американськими і японськими частинами. Отже так є, що американці вже заняли на Атту важний стратеґічний пункт, а саме скалистий хребет, де находилась японська артилерія, що сильно обстрілювала американські частини при виладовуванню їх з кораблів на сушу та при наступах. Далі подано, що те, що американці зявились в Атту було для японців великою несподіванкою. Американські воєнні операції відбувались серед великих небезпек і йшли пиняво, бо була сильна мряка. Через те годі було вжити усеї повітряної сили. Наступ на Атту відбувався при допомозі артилерії, що обстрілювала ворога з американських кораблів, як і з американських бомберів, що влекшували виладовування вояків з кораблів на сушу. Атту це наскрізь гористий острів, що не має добрих пристаней. Ворогови легко боронитись. А що, як признає урядовий комунікат, японці ставлять завзятий опір, то це тільки збільшає американські успіхи.

В ТУНІСІ МАЄМО ПОНАД 200,000 ПОЛОНЕНИХ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Ґенерал Двайт Д. Айзенговер, начальний командант Аліянтських Сил в Північній Африці, подає, що число полонених переходить усі можливі сподівання. Досі нараховано понад 200,000 німецьких та італійських полонених.

ВТРАТИЛИ ВЧЕТВЕРО БІЛЬШЕ НІЖ БРИТІЙЦІ.

ЛОНДОН. — В британськім парляменті стверджено урядово, що за три роки війни в Африці німці та італійці мають чотири рази більше в убитих, ранених та полонених ніж британці. Від червня 1940 року, себто від часу, як Італія вступила у війну, британці втратили в Африці 220,000 вояків, а вороги 820,000. В тому є вбиті, ранені, пропавші, чи полонені. Значить, що воєнну кампанію в Африці закінчено „славною перемогою". Далі сказано, що в руках Аліянтів є тепер майже пів міліона німецьких та італійських полонених.

НАНЕСЛИ ЯПОНЦЯМ ДОБРУ ШКОДУ НА ОСТРОВІ ВЕЙК.

КОМАНДА СЕМОЇ АРМІЇ НА ГАВАЯХ. — Американські „Ліберейторс", бомбардуючи японські позиції на острові Вейк, таки завдали ворогови цею акцією багато шкоди, зістрілювши при тому три японські Зеро-бомбери.

Від Соломонських Островів по Алевтські

Як бачимо, боротьба на Пацифіку прибрала нову фазу. Бомбардовання острова Вейк відбулося в тому самому часі, як американці заатакували Атту на півночі, та як бомбардують японські позиції довкола Соломонських островів на полудні. Це означає, що американська стратеґія змагає до того, щоби нищити ворога на Пацифіку рівночасно на всіх просторах, перетинаючи йому комунікаційну звязь.

ЕВРОПА ПОСТІЙНО ПІД УДАРАМИ.

ЛОНДОН. — Уже шестий з ряду день американські та британські летуни бомбардують німецькі летунські поля в північній Франції та Бельгії, поминаючи інші інші палети на різні промислові та комунікаційні центри. Особливо замітна активність американських бомберів — Тондерболтс. Ті наступи такі сильні, що можна сміло сказати, що Аліянти побели повітряну офензиву.

„ВІДПЛАТА" ДУЖЕ СЛАБА, КАЖУТЬ БРИТІЙЦІ.

ЛОНДОН. — Німці пробують „відплатитись" за знищення їхніх водних там та ту великанську шкоду, яку потерпіла німецька воєнна індустрія наслідком цього знищення. Отже, як подають британські звідомлення, вони бомбардують Лондон уже третим з черги наворотом. Та ті бомбардовання вказують наглядно, що з німецькою повітряною силою не є добре, бо налети на Лондон дуже слабі.

ПРИЗНАННЯ ЗА ЗНИЩЕННЯ ТАМ.

ЛОНДОН. — Британський Воєнний Кабінет проголосив спеціяльну заяву, якою дав признання Дж. П. Ґібсонови, командантови летунської ескадри, що збомбардувала німецькі тами. Відзначено теж і летунів. Згадано за величезну шкоду, нанесену ворогови, з заміткою, що при тому втрачено тільки вісім літаків.

ГАРМАТНЯ СТРІЛЯНИНА НАД ЛЕНІНҐРАДОМ.

ЛОНДОН. — Советська артилерія, як подає советське воєнне звідомлення, знищила над Ленінґрадом 49 німецьких позицій та чотири ворожі літаки, що вели розвідчу службу. Про подібну артилерійську перестрілку говориться теж у звідомленню про бої на Кубані недалеко Новоросійська.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну ядреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Не Виливати з Купелею Дитини

Великі американські часописи, що, як звичайно віддають своїми передовицями нахили й наставлення великих корпорацій і в кожному просто спорі між робітниками й такими підприємцями виявляють погляди підприємців, привитали минулого тижня протистрайковий проєкт Конелія й Смита як примір закона, що заслугує на негайне ухвалення не тільки як розумний закон, але й як вислів воєнного патріотизму.

Цей проєкт подобався був цим ґазетам з тих самих причин, з яких він подобався ворожим робітникам сенаторам і конґресменам; бо, мовляв, він мав зуби. І цих зубів він мав справді немало. Він заборонив би зовсім страйки в промислах, що попали під заряд уряду. Він вимагав би від робітників у всіх інших промислах, аби вони рішалися на страйк тільки тайним голосованням і рішившися на страйк, дали повідомлення про це на 30 днів наперед. Він зобовязував би юнії подавати урядови річні звіти з числа членів і стану фінансів.

Ще важніше від тих „зубів", що вже найшлися в проєкті, те, що цей проєкт уважався би за перший пролом у захороняючому робітничі юнії законодавстві. Він дав би надію противникам робітничих орґанізацій вести дальші заходи, поки вся правна захорона робітників не буде повалена.

Чому саме такий проєкт появився тепер, загально відомо. Воєнний час саме дуже добре надається на те, аби перевести різні обмеження свобід народу. У воєнний час найважнішою справою є виграння війни, себто цілість держави. Вистарчить в такий час піднести крик, що якесь лихо грозить обороні краю чи воєнному зусиллю, і скоро найдуться гістеричні люди, які на такі гістеричні крики попадуть в гістерію й почнуть оглядатися за оборонами, за які їм у звичайні мирні часи навіть не снилося би хапати.

У даний мент нагодою для цеї кампанії послужила нерозумна тактика Джана Л. Луіса, предсідника майнерської юнії, на оборону зовсім оправданих домагань майнерів. Його тактика, диктована більше ненавистю до президента Рузвелта, ніж бажанням поправити долю робітників, власне дала противникам робітників давно вижидану нагоду почати валити все законодавство на користь робітників.

Тому поступові круги американського громадянства мусять з одобренням привитати спільну заяву членів Краєвої Ради Робітничих Взаємин, секретаря праці, секретаря війни, секретаря фльоти, предсідника Воєнної Корабельної Адміністрації й інших про проєктований Конелім і Смитом закон. У цій заяві ці визначні урядовці остерігають конґрес, що проєктований закон викличе серед робітництва невдоволення, а тим самим буде перешкаджати воєнній продукції й буде псувати машинерію, заведення для полагоди спорів у промислах. Осторога каже іншими словами, що проєктодавці протистрайкового закона, пробуючи зарадити лихові, готові завести ще більше лихо, ніж те, якому вони хочуть зарадити.

Світове Братерство

Хто вслухується чи вчитується в ті думки, що їх часто виявляє віце-президент Генрі А. Волес, той мусить признати, що тут маємо до діла з людиною настроєною наскрізь ідеалістично. Можна його називати мрійником, навіть, як дехто каже „небезпечним мрійником", але не можна відмовити йому щирости і великого ідеалізму, глибокої віри в звичайну людину. „Небезпеку" добачують многі в відношенню Волеса до комуністів. Але треба признати, що чим більше Волес говорить, тим сильніше підкресляє і розробляє демократичні цінности, які мусять бути заховані в першу чергу на американськім континенті, зокрема у нас самих, у Злучених Державах.

Остання його промова, виголошена до понад міліона людей, зібраних на святі „Ай ем ен Американ Дей" у Ню Йорку, підтверджує те, що сказано. Бо Волес знову заговорив про „звичайних людей". І то не тільки в Америці, але й в цілому світі.

Розбудовуючи оте „братерство звичайних людей" в світі, Волес заговорив цілком реалістично спершу про таке братерство на американській півкулі. Вернувши з своєї подорожі по Полудневій і Середущій Америці, він заговорив про тяжке положення майнерів в Чіле, чи фармерів в Болівії так, якби говорив про подібні відносини в однім чи другім стейті Злучених Держав. І заявив, що треба нам усім надіятись, що прийде на американській півкулі той час, що Чотири Свободи будуть примінені до кожного краю і народу, що теж і в Полудневій Америці будуть побудовані шляхи, летунські поля, шпиталі, чи висушені багна, як теж і фабрики. Він запевнив американців у стейтах, що говорять анґлійською мовою, що ті, що говорять в Полудневій чи Центральній Америці еспанською, портуґальською чи індіянською мовою є такими самими патріотами, коли іде про Новий Світ (себто цілу американську півкулю) як і ті, що живуть в Злучених Державах, що становлять тільки половину населення Нового Світу. Тому й всі ті американці мусять зажити по війні „в свободі від хороби і голоду".

Волес теж тої думки, що як будемо здійснювати демократичні ідеали у власному сусідстві, то це буде знаменитим живим прикладом для европейських країв. І так дійсно буде. Але якщо станеться так, як заповідає Волес. А статися повинно, бо це одинокий шлях до світового замирення і порядку. Здійснюючи наші ідеали на американськім континенті, каже Волес, цілий світ зрозуміє, що американізм в його ідейнім і глибокім розумінню, це змагання принести свободу, добробут і братерство звичайним людям у всьому світі, у всіх краях, де вони не жилиб.

Тепер тільки жура за те, щоб ось такий американізм вдержався і був принятий як основа, на якій будуть будувати новий порядок у світі, себто в першу чергу при мировім столі. Бо інакше оті гарні ідеї будуть ще довго далі гарними словами, далекими від дійсности, а як такі принесуть терплячим тільки розчарування, а ніяку пільгу.

Микола Чубатий.

З ГІДНІСТЮ, АЛЕ БЕЗ ЕКЗАЛЬТАЦІЇ

„Клопіт з тим, що політично менше вироблені народи Східної Европи, а поміж ними — не в образу або зі злої волі говорячи — є українці часто мають забагато довіря у свою хитрість та спосібність перехитрити навіть й великі потуги, **деколи знова огортає їх якесь почування своєї національної меншевартости, яке виробляє у них переконання, що серед баламутної щоденної опінії світа їх справа є переочувана та цілковито недоцінювана".**

Таке рівно два роки тому написав про українців та українську справу в Европі чужинець, анґлієць, критик на анґлійську історію України: Allen: **The Ukraine a History.** Написав це в відомім у цілому світі анґлійському, науковому, ґеоґрафічному журналі в Лондоні: Geographical Journal за місяць квітень 1941. Таку влучну оцінку українців та їх підходу до справи власного народу дає чужинець нинішних днів, людина напевно не ворожа українській справі. Українець — як ось тут на нашім ближчім американсько-українськім подвірречку перед теперішною війною — або вміє на найсильнішу нуту кричати про вагу української проблєми, супроти якої нічим найважніші проблєми світа, та ще грімкіше кидати погрози в сторону противників, **але теж цей самий українець потрафить зі спокійним сумлінням, махнувши безнадійно рукою та похнюпивши голову, нічого не робити в часі, коли прийшла ця довго очікувана історична хвилина, серед якої намічується новий порядок світа.** Усі національні ґрупи цеї країни, переганяючися у помочи воєнним зусиллям Америки, не забувають також про свій старий край. Одинокі українці якось стратили цей передвоєнний запал стріляти у ворога, якому це не шкодило, та преспокійно сплять у безнадійности, що українську справу ніхто не доцінює, нею не інтересується, а тому й вона безнадійно пропавша, отже й не треба нічого робити.

А як зайде ще у хату сусід, якийсь Антось Зацєнти, або таки своеї породи комунізуючий Грецько Підбрехач, та стане йому, кожний на свій лад, викладати Атлянтійський Чартер, так і наш чоловік безнадійно тратить національну давну самопевність і його огортає почування своєї меншевартости „зовом" так, як це влучно підхопив анґлійський критик. Десь зникли ті колись грімкі слова, на запічку опинився пламенний патріотизм, остав сам „патріот" з почуванням меншевартости малороса.

А як прийде свій чоловік сусід, так і обовязково політична дискусія на тему: підемо під Росію чи під Польщу? Третя можливість, що український нарід таки ще по тій заверусі стане паном у власній хаті, одинока можливість для людини з українською гідністю, якось так немовби не istнувала, хоч вона наділі не тільки одинода реальна, але теж для замирення людства конечна: Української справи напевно ніхто не легковажить; вона всім відома як чергова проблєма, яка в Европі мусить бути розвязана, дарма, що про неї нині все мовчить, бож річ природна, що для демократій світа нині найважніша справа: поконати противника та очистити поле під новий, свобідний світ і свобідну теж Европу.

Та ще можнаби дарувати, колиб це були тільки внутрішні настрої невиробленої політично людини, але за тими настроями йде, на жаль, таке саме поступовання, а радше повна бездільність та параліж волі, результатом чого є брак усякої ініціятиви та праці, хоч в приближенні робити те, що роблять інші національні ґрупи в Америці.

Брак українцям ясної лінії.

Прочитуючи одну американсько-українську ґазету аж подивляє чоловік цю досконалу обсервацію української духовости чужинцем анґлійцем, що її зацитовано на початку. З одного боку якась безнадійність, правдивий дефетизм та духова зараза для рядової політично недосвідченої людини, правдиве українське „не тратьте куме сили, спускайтеся на дно", а з другого боку якась екзальтація, що мало це граничить з хоробливою істерією. Недавно читали ми в тій ґазеті про таку великанську потугу українства на сході Европи, що перед українцями — мовляв — навколішках інші народи союза просять, такий то рожевий стан нинішного українства. З другого боку у тій самій ґазеті прочитаєш і таке, що українська справа безнадійна, бо такі інтереси такої то чи другої ґрупи держав проти України.

Бє себе чоловік в чоло і питається, чи автор першої статті чи другої має слушність та хто зійшов з глуздів. Хто то навколішки просить нині союзу з українцями, коли в міжнароднім положенні на ділі українська проблема замотана та дуже важка в теперішній міжнародній ситуації. З другого боку хто в силі спинити природне право кожного народу бути свобідним, коли цей нарід вже дійшов до належного ступня національної свідомости та солідарности? Це те саме, що затамувати рвучу ріку, чи спинити рости здорового дубчака, що не зважаючи на всі перешкоди пускає коріння попід мур та й мур скорше розвалить ніж дасться спинити в рості, хиба що хтось його фізично винищить, цілковито умертвить.

Це природне право життя народів, воно одно для всіх народів світа; немає виїмку й для українського народу, тому немає причини попадати у безнадійність. Треба найти ту лінію правдивого реалізму, вичути дійсність та не застраховатися ні з одного боку актуальними силами, що стоять на дорозі визволення українського народу, ні теж не попадати в якусь нездорову екзальтацію, про недійсну могутність українства.

Українська справа не може йти іншими шляхами, як визвольна та державницька історія інших народів світа, себто повільною та консеквентною боротьбою за право до вільного життя. По однім упадку мусить наступати новий підйом, нова проба і ще раз нова проба аж до успішного результату, до повного визволення.

„А ми таки „зачнемо наново" кинули були клич італійські патріоти, коли по рожевих надіях визволення Італії вже 1848 року, усі їх визвольні пляни задавила реакція тогочасної Австрії, тоді головного ворога італійського народу. Не іншим шляхом прийде на світ теж визволення українського народу. Не вдалася проба скинути кайдани неволі 1917-1920 року, український нарід в Европі „зачне на ново", тільки не буяймо ані в облаках сонної фантазії про рожевий стан української справи, ані теж не попадаймо у пропасти безнадійности та почуття меншевартости.

Українська справа правдива як Господа слово...

Навіть і по гірких досвідах минулої війни та по потоптанні політичними крутіями поверзайської Европи права самовизначення народів американського ідеаліста през. Вилсона, нам, що живемо у демократичній країні, треба вірити в людину, бо демократія це віра у вартість людини та її поступ до ліпшого. Тим саме демократія ріжниться від диктатури, бо диктатура — це брак віри, що чоловік сам прямує до ліпшого, тому йому потреба опікуна, наказу згори.

І нам треба вірити й то твердо вірити, що світ демократії таки бореться за волю всіх народів. Ця віра положена в основу ідеольоґії Атлянтійського Чартеру. І не винятий теж і український нарід спід Чотирох Свобід президента Рузвелта. Правда, ми нині ще тих шляхів, якими прийде теж визволення українського народу, виразно не бачимо, але визволення мусить прийти, бо мало котрий нарід так зі своєї історії, як теж з своєї цілої духовости є більше демократичний як український, та ледви котрого народу справа є така ясна та чиста як справа українського народу.

По нічию землю український нарід не посягає, з усіми сусідами хоче жити у добросусідських відносинах; він навіть готов іншим помогти. Одного тільки хоче український нарід: щоби на власній землі він сам був хазяїном, та щоби міг жити своїм життєвим шляхом — традиційної української волі та свободи для всіх, правдивої демократії.

Не закриваємо труднощів, що стоять на дорозі до повного визволення українського народу. Ним є нині передовсім не що друге, тільки становище Росії у світі демократії. Росія підписала теж Атлянтійський Чартер, совєтська конституція дає право Україні стати незалежною, як вона того схоче, тому не повинно бути перешкод визволенню України з боку Росії. А коли є інакше, то на це не хочу говорити власними словами, але наведу це, що сказав один із чолових провідників американської демократії мейор Ню Йорку Ля Ґвардія минулого року в часі патріотичної американської манифестації, дня 11. жовтня в Централ-Парка в Ню Йорку: „Живемо в демократичній країні і можу відкрито говорити це, що багато американців уважає за правду: Якщо Росія домагається, щоб ми її довіряли та давали поміч, на яку заслугує, мусить ввести в життя ті засади, за які ми і наші союзники ведемо війну". Нічого більше не домагається від свого російського сусіда та других сусідів теж і український нарід в Европі. Домагається він тільки примінення тих американських засад і до себе. Ніколи демократичні країни, перед ніким не затягнули зобовязання поневолити по цій війні український нарід.

Український нарід в Европі по своїм зриві та по виразнім самовизначенню жити незалежним, державним життям, має весь час замкнені уста, будучи під чужинецькими окупаціями. В теперішній світовій війні спід російської окупації перейшов він під окупацію націстів і знов має уста замкнені на десять колодок. Тому не може промовити свобідно і домагатися нині того, чого він бажає. Цей обовязок спадає на американських українців сказати, чого український нарід бажає й то сказати ясно й по мужеськи, не раз і не два. Чи зробили вони цю братню службу?

В історії світа відомі випадки, що й найсправедливіші справи уходили уваги світа, коли не були якслід представлені та спопуляризовані. Тому нам треба тямити, який обовязок спадає нині на нас, — в першу чергу перед Америкою, все передовим шанцем свободи народів, перед рідними братьми в Европі та вкінці перед історією.

Памятаймо важні слова анґлійця, зацитовані на вступі: **Тільки хоробливе почування меншевартости виробляє серед українських людей переконання, що українська справа є переочувана у світі або недоцінювана.**

Вячеслав Потапенко.

НА НОВІ ГНІЗДА

1)

Село. Починається весна. Де-не-де лежить ще сніг. По улицях болото. Далеко на селі дівчата співають „веснянки"...

У старого козака Максима Квача людей мало не повнісенький двір. Хапане весілля, чи що? Ба ні музики не чути! — Ховають кого? Попа не видко! Щож трапилось?... Переселенці! ідуть козаки на нові гнізда! Сини Максима кидають батька, матір, кидають своє кубло, та ідуть на Амур за шматком хліба. Ось уже й воза підмазує старий, і коні годуються, сини-переселенці і скрині виносять, та всякий дрібязок. Люди обступили старого москаля. Москаль з Григоревським хрестом на грудях; лівий рукав шинелі бовтається, бо у ньому нема руки; у правій руці ціпок; права нога тільки по коліно, а від коліна деревляна, стельмах зробив її за пів карбованця. Добра нога, терпляча; її тепер не то кулею бий, а й сокирою рубай, москаля не заболить. Зроблена вона тесаком та гиблем. На ніч москаль скидає її, на день знову чіпляє — слухняна нога! Григоревський хрест не цяцька, не дармо москаля величають „кавалером". Хоч його і покалічено, а про те „кавалєр" а це чоловікови не аби-що. Він по вік дістає кілька карбованців на рік. У церкву увійде „кавалєр" — всі розступаються, дорогу дають йому. „Кавалєр" стоїть по переду поруч з панами. Що року на Григорія Побідоносця каліка-кавалєр їде до Петербурга, обідає у дворці в купі з іншими москалями-кавалєрами. Він до труни матиме що їсти, і йому не треба пхатися до Амуру за шматком хліба. Правда, що його родина бідує, бо який з каліки робітник? Ну, щож робити, усіх не нагодуєш!...

— Еге — балакає москаль — Амур сторона далека. Тепер, скажім, до залізниці десять верст, від залізниці до Одеси города верстов з тисяч, а відтіля на кораблі морем-екеаном їхати треба більше ніж два місяці. Через те й начальство не пускає старих та хорих їхати, бо не витримають — помруть на мори! А начальству непотрібні видатки. Його старого вези, він поїдає казенний харч, а там дивись — помер! Бери його за ноги, та й кидай у море. Одно, значить, „сумнительство" для себе, а казні видатки і неспокій!...

— Так, так — потакує старий чоловік слухач. — Якийсь Василь здохне, а через нього начальству клопіт! — Старий балакає остро, а сам хоч би усміхнувся.

— Ну, дідусь що скажуть, то наче рублем притягнуть.

— А бодай вас, діду, по вік слухати! — озиваються слухачі сміючись.

— А хіба й не так! — каже знову дід, удаючи з себе ніби його розсердили. — Ще чого забажалось! Хліба!? Каменюки не хочете?! За що вас годувати хлібом· Може за те, що у вас одна на тілі шкура! Ач, яке велике свято?! Ондечки пани їдять, та й то не хліб, а якісь булки, що може й собака не схоче їх їсти, а вони бідолахи їдять, нічого не зробиш, а у панів не одна, а скілько шкур? Яку схоче, таку й натягне на себе.

Всі регочуться.

— „Парнишка" — каже москаль до парубка — а полізно ти у мою ліву кишеню, витягни ріжок з чемерицею, нехай я понюхаю, щоб дома не журились.

Парубок виймає. Москаль запускає пучки у табаку і набиває свій ніс.

— Добра це нагорода — хрест — бубонить дід. — Але як би можна своєю рукою виймати з кишені ріжка, було би ще краще.

Але москаль не чує, він знову товче своє про Амур-ріку.

— Що й казати: — перебиває якийсь господар — у Максима два сини, та дві невістки, та четверо внучат, та одно у колисці, та своя стара, та сам — усіх одинацять ротів, а землі три десятини, та городу округ — не разтанцюєшся! Ну й недостача хліба, і йди шукати його по Амурах, та по Сибірях.

— А на що вони плодяться, як свині?! — не вгавовується дід. — Ач, завели панські звичаї: щоб і жінка у нього була і діти, може хочеш і на подушці спати? Памятай, що ти худоба! А худобі що? Стійло, от і все! А то доживуться до того, що ні ікони, ні ножа, ні помолитися, ні зарізатися! Не аби-чого і захотів — хліба! А пареної полови не хочеш? Не здохнеш! У Росії ще ніхто не вмер без хліба, а як помирають, то не від хліба, а з голоду!...

Слухачі аж пирснулися від дідової балачки.

— Воно як подумаєщ гарненько — каже москаль — то виходить так, що все одно, чи Росія, чи Сибір.

— Це так! — згоджується дід.

— А може там краще, ніж у нас?

— Мабуть, коли люди йдуть туди.

— Може тут Сибір?

— Може.

— І тут земля і там земля: виходить усе одно — каже москаль.

— Звичайно — відповідає дід — звичайно однаково, от приміром у вас, „господа служба", дві ноги: одна нога, що Бог дав, а друга, що стельмах зробив, а вони однакові, бо все одно, що тіло, що дубина.

Москаль соромиться. Слухачі від сміху кусають губи, але не хотять сміятися, щоб не зобити москаля. А дід хоч би вусом рушив.

— Це ваша правда, свате... Не хотів би я цього хреста. А дай мені мою руку, та ногу! Яб у ноги вкланився!

— А до Амуру пішлиб?

— Побіг би! Бо тут жити гірко! Земля скрізь панська. Наділу не прирізують, а люди плодяться. Одно слово: погибіль козакови!...

— Отсе то правда! — озиваються всі слухачі.

(Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

35 МІЛІОНІВ КНИЖОК ДЛЯ АРМІЇ.

НЮ ЙОРК. — Воєнна книжкова комісія подала плян, як вислати цього року 35 міліонів книжок для нашої армії за морем. Книжки будуть малого формату. Кожного місяця піде до друку 50 книжок, а наклад буде не менший як 50—100 тисяч примірників.

В книжковій кампанії зібрано для армії 5 міліонів книжок.

Природа Війни

I.

Війни в давних часах. — Ціль війни. — Фізичний розгром французької армії в 1870 р. — Незломний дух народу. — Створення нової народної армії.

Раніше, — кажуть люди — ніколи війна не набирала таких руйнуючих форм. Однак воно незовсім так. Нічого нового на світі немає. Нове лише те, що добре забуто.

Історія воєнної штуки доводить, що й раніше були періоди в житті народів, коли вони боролись та змагались, хоч іншою зброєю, але майже з тими самими наслідками та перспективами, які так жахають сучасне людство. І тоді на карту ставлено не тільки життя та свободу війська, але й долю жінок та дітей, яких насилували, забирали в полон, або вбивали; і тоді палили та нищили добро цілих країн і залишали руїну і пустку. Деколи внаслідок війни зникали цілі народи з їхньою культурою та державним будівництвом. В біблії є надзвичайно цікава згадка про методи війни, цілі та поступовання переможця до переможеного.

„Наказав Єгова повоювати Моявитян, знищити впень все населення, чоловіків, жінок та дітей мужеського пола, також забрати собі весь скот та майно". І цей наказ Єгови був точно виконаний, хоча тоді не було ще ні огнепальної зброї, ні летунства, ні отруйних газів.

Також в старі часи народи змагалися між собою, деколи винищували більшість населення та руйнували країну. Не забудьмо от кривавий досвід з воєн українського народу з татарами, поляками і москалями, що велися жорстоко та руйнуючо для країни. Заглада Правобережної України, а замісць культурних осередків „Дике Поле".

Світова історія доводить, що істота війн та її цілі лишилися майже незмінними, бо залежить це від незмінної природи людини та її душі. Одначе форми війни (організація війська, тактика, а навіть стратегія) значно мінялися, у залежності від різних умов, таких як: культурний стан, економічно-соціальна структура держави або народу, розвиток технічно руйнуючих засобів, та політично соціяльні умови часу.

Головна мета, до якої стремить кожна із воюючих сторін, це перемогти опір ворога й примусити його коритися волі переможця.

Якими засобами це осягнути? Або знищити вороже військо, або захопити важливі для нього обєкти: столицю, економічні, адміністративні та промислові райони, втрата яких утрудняє боротьбу.

Без сумніву, в боротьбі проти сильного ворога необхідно, в багатьох випадках, розгромити його військо і до цього треба завжди стреміти. Але часто трапялось, що одна із сторін не витримувала напруження боротьби, а тому навіть, маючи ще досить чисельну армію, визнавала себе переможеною. Таким чином війна, це боротьба двох воль, а тому моральний стан відіграє завжди домінуючу ролю. Бо змагаються люди, а зброя лише засіб у боротьбі.

На підтвердження хай послужить один з багатьох прикладів, виписаних у світову історію. Талановита співпраця політики Бісмарка і наукової стратегії Мольтке-старшого дали змогу німцям в 1870 році скупчити проти Франції більш як 450-тисячну армію, добре зорганізовану, технічно визброєну та удосконалену. Вона була майже вдвічі сильнішою від французької. Використовуючи помилки французів та їхню слабшу політичну та стратегічну підготовку до цеї війни, німці потрапили зпочатку оточити та замкнути в Мец кращу французьку армію Базена, а згодом полонити під Седаном і другу французьку армію Мак Магона, що поспішала на допомогу Базенові. Невеличкі решткі французької армії, моряки, а також ті частини, які ще організувалися, скупчились в голодному Парижі й там протиставились німецькій навалі. Французькі провінції здавались зовсім беззахистними. Таким чином на протязі лише одного місяця відбувся нечуваний розгром майже всіх французьких сил і до тогож були захоплені великі простори. Отже війна ніби безнадійно програна. Нема чим боронитися перед чисельною, переможною, німецькою армією й треба здатися на ворожу ласку. Але Франція не схилила так скоро гордої голови і сильна воля її вождів і народу не була зломана. Ґамбета, оцінюючи належно патріотизм французького народу та економічну міць французької держави, а також вільні морські комунікації, мобілізує та організує нову армію й продовжує боротьбу.

Про напруження Франції в цей другий період війни яскраво свідчить та обставина, що імпровізовані армії боролись протягом кількох місяців, а кожного дня формувалось по 6,000 піхоти та по 2 батерії.

Німецький генерал Мольтке був здивований тим швидким темпом, з яким, мов зпід землі, виростало нове військо і завзято билося з німецькою армією. В грудні 1870. пише він генералови Штіле: „В операціях, які скінчилися безприкладними нечуваними успіхами, німецька армія мала змогу взяти в полон усі сили, котрі ворог виставив на початку війни. Одначе вже на протязі трьох місяців Франція змогла зорганізувати нову армію, більшу чисельно від тої, яка загинула. Засоби ворожої країни є майже безмежні і можуть поставити під сумнів наслідки та рішучий успіх нашої зброї, якщо наша батьківщина не відповість такими зусиллями".

Хоча програна Франції була вирішена ще до облоги німцями Парижа, але геройчні зусилля імпровізованих військ регабілітували французьку армію й народ та притуплювали мирові умови, які були важкі, одначе негнебні. А віра в свої сили та воля до відплати лишилися у Франції надалі і вони найшли свій вияв у версайському договорі.

II.

Висновки з французької війни. — Заломання волі народу. — Українська визвольна війна. — Сила ідеї.

Висновки з французько-німецької війни з 1870-71. рр. ось які:

1) У другий період війни з боку Франції боровся нарід, бо армія вся загинула.

2) Для перемоги над сильним ворогом деколи не вистарчає розгромити його армію, а треба ще зломити волю цілого народу.

3) Підготовка до війни та обміркована організація війська й переважаюча тактика та стратегічна удосконаленість вождів, є першою причиною воєнних успіхів. Обганізовану, боєздатну та добре кермовану армію, важко перемогти імпровізованими арміями, навіть при повному напруженню і самопосвяті. Одначе рішучий опір народу та його імпровізованих армій змусив переможця рахуватися з цим і висовувати більш - менш приємливі умови миру.

Зовсім інше бачимо в 1918. р. Пляново протиофензива французького вождя ген. Фоша змусила німців до загального відвороту та значних втрат. До тої поразки на полі бою, долучилось ще й психічне заломання німецького народу. Воля вождів німецького народу була зломана і нарід скапітулював, принявши такі тяжкі умови, яких навіть не можна порівнати з французькими умовами з 1870-71 рр. Це була політична й військова прігра великої та могутньої держави.

Та який протилежний вияв волі, не зважаючи на несприятливі умови, ми бачимо в траґічнім етапі української визвольної війни! Літом 1919 р. Галицька Армія, позбавлена воєнно-технічного матеріялу та набоїв, після своїх геройчних зусиль була змушена відступити на лінію Горткова, у звіснім „Чотирокутнику Смерти". Вороже командування було переконане, що Галицька Армія вже не існує. Якеж було його здивовання, коли ця „неіснуюча" армія прорвала ворожий фронт, майже голими руками захопила величезну скількість набоїв і цим добутим стрільном загнала польську армію геть аж за Золочів. Полонені приглядалися довгим лавам наших машеруючих військ та здивовано запитували: „А деж ці війська з Великої України? Цеж самі галицькі частини нас бють, а нам казали, що Галицька Армія не існує".

А в дійсности, в кожному добутому нами селі, приєднувалося до наших боєвих частин усьо мужеське населення до цеї міри, що протягом трьох тижнів армія зросла вчетверо. Треба було негайно творити два нові корпуси війська, а боєвий стан кожного існуючого куріня зріс вдвоє! З кожною боєвою частиною йшла запасна частина, часто без уніформів, крісів, навіть без чобіт, але горді і карні, з вірою в краще майбутнє свого народу.

Коли Польща дістала мандат на воєнну окупацію Галичини, багатьом здавалося, що дальша війна з Польщею безнадійна, що треба коритися, бо за Польщею стояли могутні союзники. В тойже час і армія Великої України без набоїв, зброї та простору, знесилена довготривалою боротьбою, також була на передодні загибелі. Але воля до боротьби ще не заломилася, віра в перемогу не покинула ні вождів, ні армії й, що головніше, українського народу. Нагло відбулося справжнє чудо над Збручем. Галицький уряд та армія твердо вирішують перебороти лиху долю і разом з армією Великої України змагатися проти комуністичної Москви.

„Через Київ на Львів" пройшов клич в рядах Галицької Армії. В короткому часі (за півтора місяця) грунтовно зміняється стан і обєднані армії своїми блискучими операціями осягають низку перемог, відбивають у ворога зброю та набої, якими громлять противника, звільняють великі простори Правобережжа і навіть захоплюють у бою столицю України, золотоверхий Київ!

Знову в 1920 р. польська армія, при великій допомозі армейських частин Великої України, в дуже критичному моменті добуває повну перемогу над комуністами, яка вирішує на двацять років границі держави. Але, як кажуть військові знавці, у війні велике значіння має теж зовнішня та внутрішня політична підготовка. Кожна держава намагається підготовити для себе найліпший стан, придбавши собі спільників, а рівночасно, по змозі, ізолювати ворога.

В цій ділянці, дипломатичній, два сусідуючі великі народи не були щасливі, як це доказують історичні події. Мабуть і тут можна приноровити висказ нашої пословиці, що „історія мудра вчителька та дурних має учнів". Г.

(Кінець буде).

Домашній Фронт

Міри Охорони Урядових Чеків.

Недавні заяви виявили, що багато чеків, які уряд посилає родинам військових, були вкрадені в сінях, з поштових скриньок чи з інших місць і підроблені. Тому державна Секретна Служба старається попередити населення та дати певні вказівки, як мають захищати свої інтереси ті, що стало отримують урядові чеки.

Щоб спинити крадіж та підробку чеків Секретна Служба радить:

1. Хтось з родини повинен бути в дома, коли сподіваються одержати чек.

2. Кожна поштова скринька повинна замикатися і на ній повинно бути виразно написане імя власника.

3. Кожного місяця чеки треба міняти в одному і тому місці, це полекшує ідентифікацію.

4. Не підписувати чеків завчасу, а тільки в присутности того, хто міняє їх на гроші.

Особам і установам, що приймають урядові чеки, Секретна Служба дає такі поради:

1. Домагатися, щоб особа, яка подає урядовий чек, представила докази, що є власником чека.

2. Домагатися, щоб чеки були підписані в присутности того, хто їх приймає.

3. Вимагати, щоби на чеках ставили свої значки ті урядовці, що виплачують гроші, або ті, що затверджують видачу грошей.

Тисячі осіб заінтересовані в тому, щоб отримувати чеки точно кожного місяця. Уряд прикладає всіх старань, аби висилати ті чеки своєчасно, а ті, кому вони посилаються, так само мають дбати за те, щоб їх отримати.

Вищі поради Секретної Служби є частиною її обовязків по охороні грошевого обігу, монет та інших форм державних грошевих облігацій. Ті обовязки значно збільшилися в часі війни, коли ворожі аґенти можуть старатися підірвати нашу фінансову систему.

Червоний Хрест Радить Родинам Вояків Подавати на Пошті Нову Адресу.

Протягом останніх пару місяців багато повідомлень родинам про забитих, ранених, безвісних чи попавших у полон вояків, як рівнож урядових чеків, вернулося назад до Вашингтону як „не доручені".

На жадання департаментів, воєнного і морського, Американський Червоний Хрест старається відшукати тих, до кого ті важні повідомлення були послані.

Хоч звичайно Червоному Хрестови вдається віднайти більшість тих осіб, проте, щоб розшукати тих, що десь переїхали і не залишили своє нової адреси, часто доводиться чекати по кілька місяців. Пошукування ускладнюються переїздом багатьох людей до центрів воєнної індустрії і мало хто з них є записаний в міських або телефонних книжках, бо їх перебування в певній місцевости не є сталим.

Для облегчення доручення важних вістей родинам членів збройних частин, Червоний Хрест просить всі особи, які зазначені як „черґовий рідний", або залишали в разі переїзду свою нову адресу, або адресу когось іншого, що може бути в звязку з ними, на своїй місцевій пошті.

Пригадка про Пайкування.

Кава: Марка ч. 23 з Першої Воєнної Пайкової Книжки є важна до 30. травня на один фунт кави.

Цукор: Марка ч. 12. з Першої Воєнної Пайкової Книжки є важна на 5 фунтів цукру до 31. травня.

Червоні Марки: (На мясо, консервовану рибу, на оливу та сир). Червоні марки E, F, G залишаються важними на цілий травень. Червоні марки H є важними від 16. травня.

Сині Марки: (на консервовані, заморожені та деякі висушені продукти). Сині Марки G, H, J є важними на цілий травень.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вистава Українського Народнього Мистецтва.

Заходом Головної Управи Союзу Українок Америки і Окружної Ради Відділів СУА міста Ню Йорку відбулася дня 7. травня вистава українського народнього мистецтва в готелі Астор в часі Конвенції Федерації Жіночих Клюбів. Уступаюча голова цеї Федерації привитала паню П. Бенцаль та Український Комітет, заявляючи, що українська вистава є найкращою з усіх тих, що їх мала Федерація підчас своїх конвенцій. Ось цею виставою занялася пані Параскевія Бенцал, голова Окружної Ради, при допомозі Комітету при СУА і членок Окружної Ради. На виставі була українська кераміка, а також були чудові килими. Давали американцям вияснення, а запитів було багато, пані Марія Марусевич і панна Ґлорія Харабурда, вбрані в чудові українські костюми. Виставлювані експонати є власністю Союзу Українок Америки.

Присутна.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Відкриття й посвячення Службового Прапора.

В неділю, дня 9. травня, українська православна парохія, разом з відділом 177. У. Н. Союзу, обходили величаве свято відкриття й посвячення Службового Прапора й Пропамятної Таблиці, а також відбула спільне „Свячене". На це торжество прибуло багато наших людей, місцевих і з околиці, як рівнож були представники від стейту й міста, а також офіцири від фльоти та вояки з армії. Вся церемонія відбулася на просторій американській галі. На переді перед приготованим тетраподом уставлено з одного боку американський прапор, по другім боці український, а по середині Службовий Прапор. Їх держали в руках наші військові хлопці з фльоти й армії. За прапорами була уставлена Пропамятна Таблиця з 70 іменами наших хлопців, що служать в збройних силах Америки.

По обох боках прапорів стояв ряд дітей, хлопчиків й дівчаток, з американськими прапорцями. Свято розпочалось відспіванням американського гимну. Відтак о. М. Мостенський відслужив молебен й посвятив Прапор Служби. По посвяченню парох мав відповідну проповідь за наших хлопців, що пішли обороняти волю й свободу не лише нашої Америки, але всього людства, а в тому й українського народу. Потім о. М. Мостенський попросив до слова стейтового сенатора п. Р. МекКея, а опісля нашого кавнсилмена, адвоката п. Е. Векслера. Перед укінченням церемонії Ф. Лучка, предсідник парохії і Союзового відділу, перечитав письмо від майора міста, який подав причину своєї відсутности, побажавши успіху в праці для прискорення перемоги над ворогами Америки. Рівнож предсідник прочитав похвального листа від адмірала Німіца, адресований до дружини нашого українця А. Бобовича, який відзначився відвагою, ратуючи людей з торпедованого корабля.

По промовах, один моряк, а другий піхотинець, декорували срібними звідками матерей й жінок, яких сини й мужі служать в американських збройних силах.

Свято закінчено відспіванням американського й українського гимну.

Тепер о. М. Мостенський поблагословив їжу, що вже була приготована на столах, та попросив приявних до спільного свяченого. По скінченню обіду малі діти з української школи а то: Стефанія Роґожин, Соня Дерлиця, Петрунеля Лучка, Йосиф Вербінський і маленька чотиролітна Іванна Ґесфорд, деклямували в честь матерей відповідні короткі вірші. Діти написались знаменито.

Рівнож треба піднести, що цей гарний Службовий Прапор і цю Пропамятну Таблицю виготував наш громадянин Омелян Рекрут. За це громада складає йому щиру подяку.

Цим разом це свято випало надзвичайно велично, бо загал український дописав і взяв в торжестві численну участь.

Присутний.

О. Грушевський.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПАНСТВА 1830-ТИХ РОКІВ

(Докінчення)

Кудиб не закинула доля, деб не прийшлось жити і служити, думками завсіди лине до рідної країни, до рідного куточка. Стан маєтків займає і непокоїть. В листах до родичів і близьких знайомих знаходимо ріжні вказівки і ріжні доручення, поїхати подивитись, доглянути, перевірити і сповістити про все. „Зроби послугу, побувай у мене в Русавцях, подбай, щоб там робити двір і відпиши про все" — читаємо в однім листі Андрія Стороженка. Через кілька місяців знов таке саме прохання незабувати навідуватись хоч зрідка до моєї бідної Ржавської економії — пише Стороженко до брата. Рік пізніше знов просить заїхати і подивитись, вже з докором, — чи не відважився ти коли небудь поїхати до Ржавця? Приходиться все доручати прикащикам, а чи можна вповні покладатись на них: „позаочна управа сліпа, як вода в хмарах воздушних", — з сумом закінчує Стороженко. Ще більше турботи, коли приходиться розширяти господарство, заводити щось нове, будувати винокурню. Жінка Андрія Стороженка їде доглянути сама за будівлею цієї винокурні і всім знайомим доручається допомогти в цій важній справі. Один з родичів, відписуючи про ріжні господарські справи, дотикається і свого „заведення винокурні, на котру так много витрачено а мало зроблено"... Легко зауважити, що ці господарські турботи дуже займали й непокоїли Андрія Стороженка... Маєтности давали небагато і приходилось думати, якби побільшити дохід. Треба було шукати засобів поширити господарство і мати з нього більший зиск. Багато надій покладалося на ріжні пляни господарського поліпшення, як винокурня, тощо. В таких турботах підтримувала надія мати колись в старих літах відпочинок і спокій в своїм хуторі серед добре уладженого господарства.

На далекій чужині надзвичайно турбувала і непокоїла кожна тривожна звістка з України: за великим віддаленням перевірити було не легко і приходилось нетерпляче тижнями чекати листів. Як на Україні з холерою, як з недоробом хліба? З великою уважністю перечитували новини в листах від родичів та знайомих. Подаючи звістку про холеру. Такі звівки про українські справи часто зустрічаємо в листах від українських знайомих та сусідів. Як нетерпляче очікували таких листів в Варшаві та Петербурзі, бажаючи знати як мога більше про українське життя, про господарські справи, які вигляди на врожай, які ціни на хліб, чи є доволі хліба; чи навпаки загрожує голодна зима і селянам прийдеться бідувати в зимі з невеликими запасами хліба. Про це все допитувалися в листах до родичів та земляків і нетерплячи очікували бажаної відповіди на цікаві питання. Коли не було потрібних звісток, приходилося нагадувати, докоряти, запитувати знов про ріжні господарські питання і справи. Навідуватись до української маєтности можна було тільки зрідка, за великим віддаленням і в багатьох справах приходилося покладатись на чужих людей, знайомих та сусідів, на чужий догляд. Через те в листах так багато місця віддано ріжним господарським дорученням, запитанням, увагам і скаргам...

Справи маєткові дуже цікавили і непокоїли, кожна зміна знаходила відгомін в листах. По листам можна простежити зріст маєтків, процес збагачення. Дохід однаковий, умови селянського життя часом гірші, часом ліпші. На одну зиму обмаль хліба, звістки приходять дуже приємні: хліба немає ні у мене, ні у селян, я посилаю, скільки можу, але цього замало — читаємо в однім листі. На слідуючу зиму було вже ліпше: хліба в мене тепер досить, — читаємо в пізнішим листі...

Таких звісток про стан маєтків, про дохід, про витрати знаходимо дуже багато в листах. Легко зауважити, що все це дуже цікавило і турбувало...

Панський добробут тих часів засновувався на кріпацькій праці. Кріпаки це була підвалина багатого панського господарства. Кріпаками міряли багатство сусідів... Дараган докупив собі ще 200 кріпаків до тих, 1200, яких мав, і живе собі паном — сповіщається в листі про знайомого. Коли приходиться купувати маєток на першім пляні скільки кріпаків: маєток Новаки продається — коло 80 душ, 500 десятин та вівці — читаємо якось в листі: кріпаки і вівці стоять тут разом... Але кріпаки не всюди однакові і на цю ріжницю приходиться звертати покупцям велику увагу. Я купив би землю навіть з людьми- хоч вони ні до чого не здатні (нікуди не годяться) — пише Стороженко, гадаючи про купно маєтка Чевельчі. Таких людей — додає він в іншім листі — я продав, купивши хутір Богодуховку, по 75 р., отже ціна п. Ніценкової дуже висока. Гадаю, що людей требаб перевести — бідні і злодії, — додає він іншим разом. Такі рахунки розкривають перед нами тодішні відносини панства до кріпаків... Ніхто не спиняється поки що думкою над цим ганебним торгом і вважає живих людей додатком до маєтку.

Наведемо ще доручення братови: за Степана, якого заміняв я на твого Лукяна, і який не міг піти в ваш поділ, віддай Оліхновському хоч якунебудь дівчину, у мене в Ржавцях нема жадної... Такі звістки завсіди ми зустрічаємо в листах і бачимо з них, як просто і спокійно дивилися в ті часи на кріпацьку працю, на купно і міну кріпаків, на ганебний торг селянами.

Що кріпацтво величезне соціяльне нещастя, над тим мало ще задумувались в ширших кругах українського панства в 1830-тих роках. Сама основа кріпацьких відносин, ганебних та важких, мало ще звертала на себе уваги. Виростаючи в звичайних умовах панського побуту, маючи до послуг численну челядь, почуваючи себе паном над всім цим людом, призвичаювались дивитись на кріпацтво як на щось вповні нормальне, природне, не думаючи про саму основу відносин до селян. Література ще не ставила гострого свого питання, не захопив ще серця різкий протест Шевченка. Коли в сусідстві хтонебудь непоподськи поводився з кріпаками, знущався з них, про це говорили з доганою, тай тільки, про самуж основу цих відносин ще не думали...

Наскільки це буде вигідно, або невигідно, — ось одиноке питання, яке звичайно ставлять, роздумуючи над тими або іншими комбінаціями з кріпаками: наскільки важко буде самим кріпакам, про це не питають зовсім, про це нема й розмови. З численних прикладів наведу лише один. Виряджаючи сина до петербурського корпуса, Стороженко послав з ним хлопчика козачка, як тоді водилося. Якийсь час хлопчик був разом з паничем, але потім Стороженко надумався, що можеб було вигідно віддати хлопця в науку і вивчити на кондітора (цукорника). Як буде жити хлопчик, в яких умовах, чи не буде йому важко серед чужих людей в чужім місті, про це зовсім нема розмови. Рахунок дуже простий: скільки можна заплатити за вивчення хлопця, аби була вигода, і більш якої платні не можна давати за вивчення, бо буде занадто дорого. Це питання про вигоду і все перед нею відступає на другий плян. За вивчення хлопця Леонтія прохають 500 рублів. Чи варто стільки заплатити? О ні, це виходить дуже багато, за 500 рублів можна купити аж 5 кріпаків, що вміють пекти хліб. При тім є небезпека: ануж Леонтій зіпсується між чужими людьми. Ця можливість непокоїть тільки як руханкова комбінація: тоді прийшлося би віддати до війська, а це значилоб дати двох рекрутів замісць одного... Як бачимо вся сила полягає тут в грошових рахунках: до решти немає жадного діла.

Здається Леонтію самому зовсім не хотілося йти на вивчення до чужих людей. Він вагався і відмовлявся. Проти цих вагань і сумнівів Леонтія Стороженко-син найшов дуже легкий спосіб вплинути і заспокоїти хлопця: „я казав його покарати і заявив, що він буде або булочником або салдатом", пише В. Стороженко до свого батька. Дійсно це дуже легкий спосіб вплинути і переконати неслухняного...

Замісць Леонтія Стороженко пропонує синови вибрати до послуг козачком якогось іншого хлопця: коли тобі потрібно хлопчика, — пише Стороженко-батько, — сам вибереш в Чевельчі, якого схочеш... В ті часи був спеціяльний погляд на виховання слуг з кріпаків. Щоб мати вірного і щирого слугу, треба виховувати з малих літ: справді це не легко і приходиться перебрати багато хлопців, поки найдеш вповні відповідного до послуг і до вивчення. Колиж виявиться, що хлопець не буде корисним, можна віддати в рекрути і взяти іншого. Але, певно, така метода не завсігди мала добрі наслідки і Стороженко-батько якось радить синови купити хлопчика кріпака в Петербурзі, а не брати з України, бо, „наші земляки не молодці на камердинерів".

Скільки приходилось витерпіти бідним хлопцям, поки вони ставали добрими льокаями! Завсіди висіла над ними погроза важкої салдаччини за кожну провину. А коли слуга кріпак в чімнебудь провиниться, зо всіх боків повторюють давні сентенції про невдячність. Я чула — пише Дараган до Стороженка-сина, що ти прогнав свого „негодяя"; це невдячний нарід: чим їм ліпше, тим вони гірші".

В тих словах вповні виявився старий традиційний погляд панства на кріпаків: багато панів трималися такого погляду і в 1830 і в 1840-х роках. Давні традиції заховали ще свою силу і важко було визволитись зпід цього впливу **тим, хто змалку перейнявся** старими поглядами на кріпаків. Через те в українськім панстві 1830-х років старше покоління ще не задумується глибоко над самою основою ганебних кріпацьких відносин і в своїх стосунках з кріпацьким селянством і слугами заховується так само, як їх батьки, українські пани кінця 18. віку. Перегляд суспільних відносин ще не поставлено в першу чергу.

І молодше покоління лише поволі увільняється від давніх поглядів і переконань. В листах Стороженка-сина нераз зустрічаємо гуманні вислови і фрази, але тут було мало серіозного відношення і ціла історія з Леонтієм показує, що за цими гуманними висловами криються давні батьківські погляди на кріпаків. Отрута кріпацтва глибоко захопила панство тих часів і лише деякі нечисленні одиниці вповні ясно уявляли собі усю ганебність і шкоду кріпацтва. Поволі, дуже мляво йшло увільнення широкого кола українського панства від омани давніх поглядів, поволі поширювалося переконання про неминучу потребу покінчити якось з давнім суспільним лихом кріпацтва...

Родина Стороженків не становить винятка. Своїми поглядами й переконаннями вони не дуже відріжняються від загалу тодішнього українського панства. Через те й цікаво для нас їх листування: воно показує нам щоденне життя українського лівобережнього панства вісімдесять років назад, і ми бачимо панство тих часів в звичайних умовах побуту, бачимо його надії і поривання і нічом неприкрашену правду суворої дійсности тодішніх суспільних відносин, призабуту і неясну тепер для нас, далеких нащадків... — (Літературно-Науковий Вістник, Май 1913).

ЗАЛОЗИ АБО ҐЛЕНДИ

(Д-р Карро С. Кроф)

Залозами або ґлендами називаються ті орґани людського тіла, що творять і виділюють з себе течі потрібні тілови для зросту і для виконування своїх функцій. Такою тічю є, наприклад, піт, що виливається з тіла для того, щоби воно не огрівалося понад міру. Інші залози виділюють течі в самім тілі, наприклад, слинові ґленди, що творять слину, помагаючу травити їжу. Врешті третій рід ґлендів вливає свої течі просто в кров. Наука ще не вповні дослідила їх, та відомо вже, що саме ті залози найбільш впливають на фізичні й умові прикмети людини; творять її саме такою, якою вона є.

Одною з краще досліджених залоз є так званий тироід. Він сповняє чотири завдання: 1. дати людині хист і спосібність ума; 2. захоронити її від товстіння; 3. дати їй силу опертися отруям; 4. підтримати діяльність полових ґлендів.

Деякі лікарі і біольоги думають, що найбільший вплив на натуру і характер людини мають полові ґленди. Вони не тільки дають людині можливість розмножуватись, але й спричиняють перетворення хлопця в мужчину і дівчину в жінку. Те перетворення, зміна фізичної й умової натури людини в молодечім віці, є наслідком хемічних перемін, витворених в орґанізмі молодої людини саме тими ґлендами. Цей переходовий час може мати рішаючий вплив на все дальше життя, настрої і характер молодої людини і тому батьки повинні дітям, як прийде свій час, розумно і серіозно пояснити всю цю проблему, бо гірше буде, як вони будуть довідувались про неї з іншого, часто дуже нерозумного джерела.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 22. травня ,в годині 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 7. Приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 23. травня, в галі церковній, 47 Говп Еве., в 2. год. Просимо членів прийти на ці збори, бо будемо родавати членам чеки від У. Н. Союзу, як дивіденду. Просимо прийти на час, щоби довго не ждати на кожного члена зосібна. — В. Сметана, предс.; В. Бродський, рек. секр.

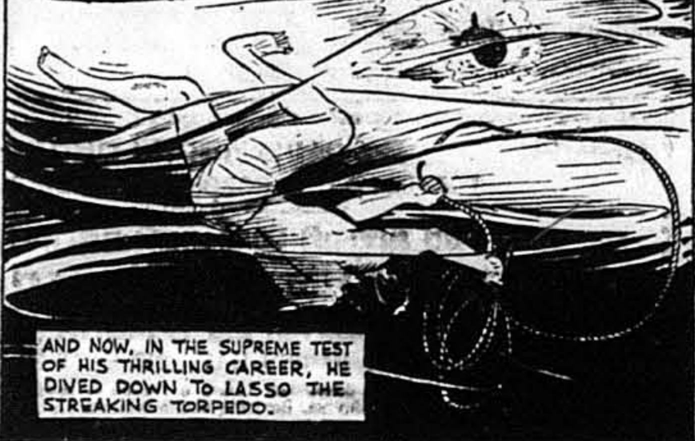

ДЛЯ ЗВЕЛИЧАННЯ ГЕРОЙСЬКОЇ РОДИНИ.—Томас Ф. Соливан і його дружина (двоє людей у середині ґрупи) стратили в боях американських моряків з японськими 5 синів, що служили на одному американському кораблі. Тепер у Голівуді збираються відограти фільму, оперту на життю цеї родини. Родичі хлопців і їх сестра (на світлині перша зліва) вибрали для відограння головної ролі відомого актора Джеймса Кеґнія. Родина Соливанів задержалася в Голівуді ;аби обговорити фільму з актором.

ТАРЗАН, ч. 769. Найвища проба.

TARZAN POSSESSED NO SUPERHUMAN POWERS, BUT HIS JUNGLE LIFE HAD DEVELOPED HIS STRENGTH AND SKILL TO A DEGREE UNMATCHED BY ANY OTHER MAN!

Тарзан не мав надлюдської сили, але життя в джунглях розвинуло в ньому силу й зручність до небувалого ступня.

Тепер у цій найвищій пробі свого життя, він дав нурка, аби зловити в петлю торпеду.

Вимірявши добре час, він закинув петлю, а потім затягнув її туго довкола машини.

Але якби шнур зісунувся до хвоста торпеди, гострі ребра могли би його розірвати.